

Een nieuwe schoolstrijd: onderwijs voor thuiszitters

...Als een autistisch of hoogbegaafd kind noodgedwongen thuiszit, moet de school tijdelijk onderwijs thuis organiseren en betalen. Staatssecretaris Sander Dekker zei dat deze week.

...Juliëtte Mutsaers betaalde dit onderwijs voor haar zoon jarenlang zelf. Hij haalde een maximale Cito-score, maar geen enkele basisschool wilde hem hebben. Andere ouders lopen tegen dezelfde problemen aan.

► GOIRLE

'Dit vind ik een leuk vak.' Sebastiaan (13) staat thuis voor de kast waarin zijn schoolboeken netjes geordend staan en pakt de map Informativ@wijs eruit. Het lesmateriaal komt van de IVIO@School, die onderwijs op afstand aanbiedt, bijvoorbeeld aan Nederlandse kinderen in het buitenland. Sebastiaan, die met zijn moeder in het Brabantse Goirle woont, volgt sinds groep 5 ook deze lessen. Hij bladert naar een hoofdstuk over e-mailen. 'Maar ik heb alle andere lessen al doorgenomen en de filmpjes al bekeken', zegt hij.

Aan de zijkant van de koelkast hangt zijn lesrooster, verdeeld over zeven uren per dag – net als op een gewone school. Eronder staan zijn buitenschoolse activiteiten: badminton, pianoles, afspraken met andere kinderen. Op een paar lessen na heeft Sebastiaan, een paar maanden eerder dan zijn leeftijdgenoten, de eerste klas van het vwo afgerond. Cognitief zit hij goed op niveau, zijn Cito-score was met 550 punten maximaal. Maar sociaal-emotioneel loopt hij tegen problemen aan. 'Sebastiaan heeft MCDD en ADHD', vertelt zijn moeder, Juliëtte Mutsaers. Die twee aandoeningen versterken elkaar. MCDD – een stoornis in het autistisch spectrum waarbij kinderen problemen ervaren in het reguleren van emoties – vergt structuur en overzichtelijkheid, terwijl het voor een ADHD'er juist moeilijk is dat te creëren. Toen Sebastiaan op vierjarige leeftijd naar de kleuterschool ging, was het al snel mis. 'Na twee weken had ik een kind thuis dat niet meer at en in bed plaste.' Een jaar later besloot de directeur ook nog eens dat hij naar een andere kleuterklas moest. Toen liep de situatie uit de hand. Sebastiaan werd psychotisch, de school wilde niet meer met hem verder en hij zat bijna een halfjaar thuis. In groep 3 en 4 volgde hij een kinderpsychiatrische dagbehandeling in combinatie met onderwijs op een zogeheten cluster-4 school, voor kinderen met gedragsproblemen. 'Op die school heeft hij zich nooit veilig gevoeld', vertelt Mutsaers. 'Bovendien was het onderwijs ver on-

der zijn niveau. Docenten hebben hem daar weleens opgesloten, omdat ze handelingsverlegen waren.' Na afloop van de psychiatrische dagbehandeling wilde geen enkele andere basisschool in Goirle en omgeving Sebastiaan nog hebben. Het was de keuze tussen de deze cluster-4 school of niets. Vanaf dat moment werd hij officieel een thuiszitter.

schoolstelsel

Het verhaal van Sebastiaan staat niet op zichzelf. Er is een groeiende groep kinderen die het niet redt in het schoolstelsel, vanwege hoogbegaafdheid, een autistische stoornis of andere problematiek. Een indicatie daarvan is het aantal vrijstellingen van de leerplicht om medische redenen (zie kader). Jarenlang ging dat om zo'n 1500 kinderen. 'Dat zijn de echte kaspantjes', zegt onderwijsjurist Katinka Slump, die veel ouders van thuiszitters bijstaat. 'Maar een paar jaar geleden waren het er ineens 3500 en nu zijn het er 4500. Je vraagt je dan af wat er gebeurd is. Een kinderziekte? Nee, natuurlijk niet. Deze kinderen zijn overspannen van school en vallen uit het systeem.'

Een klein gedeelte van de thuiszitters komt terecht bij IVIO@School. 'Onze ondersteuning is altijd gericht op terugkeer naar school', zegt directeur Sjoerd Veltman. Maar soms past een leerling gewoon niet in het gangbare systeem, constateert hij. Hij noemt het voorbeeld van een leerling die wel het denkvermogen heeft, maar veel moeite heeft met schakelen van het ene naar het andere vak. 'Die leerling kan soms wél in een jaar een compleet schoolvak van vwo 1 tot vwo 6 afronden.' Verder geldt dat de school iets anders vraagt van leerlingen dan vroeger. Veltman: 'Onderwijs is nu veel meer groepsgericht. Voor leerlingen in het autistisch spectrum kan dat een drempel zijn om door het schoolstelsel heen te komen.'

afstandsonderwijs

Slump wijst naar de schoolbesturen als verantwoordelijken. 'Kinderen die niet goed in het gangbare model passen, hebben totaal geen prioriteit bij besturen. Andere belangen staan voorop. Vroeger kon je als ouders dan zelf een school oprichten, tegenwoordig is dat veel moeilijker.' De worsteling van ouders die een kind thuis hebben zitten, noemt ze daarom een tweede schoolstrijd. 'Er is geen vrijheid van onderwijs voor die groep. Ooit ging het om de bekostiging van bijzonder onderwijs, nu gaat het om bekostiging van het onderwijs dat door het falen van besturen

Juliëtte Mutsaers begeleidt haar zoon Sebastiaan bij het onderwijs dat hij thuis volgt.

noodgedwongen thuis plaatsvindt.' Voor Sebastiaan kwam vanaf groep 5 het afstandsonderwijs in beeld, waarmee hij succesvol zijn achterstand inhaalde. 'In de basisschoolperiode gaf ik nog veel instructie, de modules voor het voortgezet onderwijs zijn geschreven voor de leerling zelf. Hier kan hij stapsgewijs doorheen', legt Juliëtte Mutsaers uit. 'Nu heb ik meer een coachende en structurerende rol.' Het was niet alleen een periode van zelf onderwijs geven, maar ook van een gevecht met instanties. Uiteindelijk stelde het Hof in Den Bosch in hoger beroep vast dat Mutsaers al het mogelijke had gedaan voor haar zoon, maar confron-

taties met leerplichtambtenaren, het Advies- en Meldpunt Kinder mishandeling, de Kinderbescherming en de rechter gingen haar niet in de koude kleren zitten. 'Als scholen je kind niet willen hebben, sta je in Nederland als ouder met je rug tegen de muur. De ouder wordt verantwoordelijk gehouden, onderwijsbesturen die falen, hoeven zich niet te verantwoorden.' Ze moest het onderwijs via IVIO@School wel zelf betalen: voor een jaar basisschool 3500 euro, voor een jaar voortgezet onderwijs 5500 tot 7000 euro. 'De eerste vier jaar kon ik dat opbrengen, nu lukt het niet meer om dat te betalen. Gelukkig heb ik een school

gevonden die Sebastiaan wilde inschrijven, die betaalt nu het afstandsonderwijs.' De kosten daarvoor komen redelijk overeen met het jaarlijkse bedrag dat een school van het ministerie van Onderwijs aan bekostiging krijgt per ingeschreven leerling. De overheid verdient per jaar zo'n 100 miljoen euro aan thuiszitters, zegt juriste Slump. 'Het ministerie zegt dat die kinderen allemaal naar school moeten, maar de bekostiging voor hen is nergens begroot. Niemand gelooft dus dat al die kinderen een plek op school zullen vinden. Ik vind het niet meer dan normaal dat de overheid dan het vervangende onderwijs thuis betaalt.'

In een beperkt aantal gevallen gebeurde dat de afgelopen jaren al. De ouders van enkele tientallen thuiszitters kregen met akkoord van de inspectie een zogeheten Miep Ziek Contract. Dit hield in dat het onderwijs aan huis werd betaald via een school waar het kind stond ingeschreven. De contracten zijn door de overheid lang onder de radar gehouden, om te voorkomen dat te veel ouders er een beroep op zouden doen, aldus Slump. Ze spant zich in om hierover openheid te verschaffen en een dergelijke praktijk voor meer kinderen en ouders mogelijk te maken. Deze week verscheen daarover het rapport 'Van Miep ziek naar Miep op maat', dat

onder meer door haar werd geschreven. Er gloort wat dat betreft licht aan de horizon. In het najaar vroeg de Tweede Kamer aan staatssecretaris Sander Dekker – tot op heden zeer terughoudend in het mogelijk maken van onderwijs thuis – toch onderzoek te doen naar de mogelijkheden daarvoor. Dat onderzoek wordt binnenkort gepubliceerd. Deze week liet de staatssecretaris in het televisieprogramma *Zembla* aan iets doorschemeren van de uitkomst. Scholen voldoen niet aan de verplichting een passende plek voor elke leerling te bieden, toonde *Zembla* aan. Daarop zei Dekker dat hij het niet erg vindt als het onderwijs in die gevallen 'een tijdje

HOVEEL THUISZITTERS ZIJN ER?

Er zijn in Nederland minimaal 15.000 kinderen die niet naar school gaan: ► Ruim 6700 kinderen in de leerplichtige leeftijd staan niet ingeschreven op een school. ► Leerplichtambtenaren weten van zo'n 4000 kinderen die wél staan ingeschreven op een school, maar in de praktijk niet (volledig) gaan. Mogelijk is deze groep nog een stuk groter. ► Bijna 4500 kinderen hebben op grond van een medische aandoening vrijstelling gekregen van de leerplicht. Deze groep is de laatste jaren fors gegroeid en steeds vaker is de reden

voor de vrijstelling een psychische aandoening. ► Er is tot slot een groep kinderen die om levensbeschouwelijke redenen vrijstelling heeft gekregen van de leerplicht. Deze groep groeit ook, maar is in vergelijking met de 'medische' thuiszitters zeer beperkt. In 2014 waren het 575 kinderen. Er is wel veel publiciteit rond deze kinderen, omdat staatssecretaris Sander Dekker dit type thuisonderwijs wil verbieden. Ook de gemeente Rotterdam is een actie gestart om thuisonderwijs op religieuze gronden terug te dringen.

thuis' gegeven wordt. En scholen moeten dat dan volgens hem ook betalen, en op zoek gaan naar een definitieve oplossing.

thuiszitters

Onderwijs volledig thuis geven kan nooit een structurele oplossing zijn, vindt voorzitter Carry Roozmond van Ingrado, de vereniging van leerplichtambtenaren. 'Ik gun elk kind onderwijs dat niet door de ouders wordt gegeven. Het is voor een kind niet goed om constant met de ouder te maken te hebben.'

Maar ook Roozmond ziet het probleem van de toegenomen groep thuiszitters. 'Voor sommige kinderen is les in een klas met 25 leerlingen vanwege alle prikkels echt niet haalbaar', zegt ze. 'Maar als je voor hen onderwijs thuis toestaat, pak je de oorzaak niet aan. We moeten vooral naar het systeem kijken. Kinderen hoeven niet in het huidige model geperst te worden.' Een goed voorbeeld vind ze het Passer College in Rotterdam. 'Dat richt zich speciaal op kinderen die echt niet in staat zijn onderwijs te volgen zoals dat normaal op een school gegeven wordt. Met de ouders zoekt de school naar een goede oplossing. Een ander voorbeeld is de Partnerschapsschool in Vlijmen. Bij de instructie in de ochtend zit daar een volwassen begeleider naast het kind. Dat werkt perfect. Er moeten veel meer van dit soort initiatieven komen. Dat kost helaas tijd, maar het onderwijs moet die beweging echt gaan maken.' En als de school en ouder dan toch tot de conclusie komen dat het kind het beste deels op school en deels thuis onderwijs kan volgen? 'Dan is dat prima', zegt Roozmond. 'Net zo goed als je kunt kiezen voor deels onderwijs en deels therapie. Maar je hebt het dan wel aan de voorkant geregeld. Er is dan

ook geen enkel probleem met de leerplicht.' Voor Sebastiaan zit zo'n combinatie er voor het voortgezet onderwijs mischien in. In haar zoektocht naar een middelbare school kreeg Mutsaers bij

'Soms past een leerling gewoon niet in het gangbare systeem.'

de meeste scholen nul op het rekest. Eén school was bereid hem aan te nemen, mits hij binnen zes weken volledig geïntegreerd zou zijn. Een kansloze eis, aldus zijn moeder. Maar uiteindelijk bleek een middelbare school in de buurt bereid hem in te schrijven en zijn afstandsonderwijs te betalen. Op deze school volgt hij nu twee uur per week Latijn in een reguliere klas. Voor Sebastiaan is dat intensief. 'Thuis is het veel rustiger', zegt hij. 'Op school praat iedereen door elkaar heen in de les. Of ze tekenen poppetjes op hun blad. Ik snap dat niet.'

experiment

'Voor Sebastiaan is het erg wennen op school', ziet ook zijn moeder. 'Het is een experiment dat veel overleg vergt tussen de school en ons. Ik hoop dat het lukt, want uiteindelijk moet hij de maatschappij in.' Dat is ook de reden dat ze de afgelopen jaren bleef zoeken naar een school en hem naar zwemmen, tennis, badmintonles en de muziekschool liet gaan. 'Het is nooit mijn wens geweest hem volledig thuis te houden' <